שרח (ש שמאלית) בת אשר והג,ריבה של ג'רבה

בשורות אלה הכוללות מילים לקוחות מערבית יהודית-תוניסאית, יש לבטא את האות ג. בשני אופנים שונים לפי מיקום ה"פסיק", אם הוא לרגלי האות , הוא ישמע כמו האות R. גרונית, ואם הוא ליד ראש האות, הוא יישמע כמו האות "J" באנגלית: למשל ניתן לקרוא בכותרת:haghriba shel Djerba .

בפזמון החוזר של השיר על ה-ג,ריבה של ג 'רבה, יש שורות המתארות מצב על-טבעי:

"אני סרח בת אשר, נכנסתי לגן-עדן בעודי בחיים..".

זה מעורר כמה שאלות:

מה עושה כאן סרח (נכתב גם עם ס.), נכדתו של יעקב?

מה עשתה סרח כדי לזכות להיכנס לגן- עדן, בחיים?

מה הקשר בין האישיות התנכית הזו ו-הג,ריבה של ג 'רבה? ועוד,

סרח היא דמות נשית המוזכרת בתורה, בשמה הפרטי, בין היורדים מצרימה עם יעקוב, וגם עם בני ישראל שיצאו ממצריים , אחרי 430 שנה, בין היוצאים ממצרים.

חרבה פרשנויות ואגדות נכתבו על אריכות החיים שניתנה ל-שרח,

מהברכה שקיבלה מ-סבא יעקוב לאחר שבישרה לו שבנו היקר יוסף חי. ועד לעזרה שנתנה ל-משה למצוא אתמקום קבורת יוסף, כך שעם ישראל יכול היה לקיים את צוואתו של יוסף, להיקבר בארץ הבחירה

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יג עמוד א

ומנין היה יודע משה רבינו היכן יוסף קבור? אמרו: סרח בת אשר נשתיירה מאותו הדור, הלך משה אצלה, אמר לה: כלום את יודעת היכן יוסף קבור? אמרה לו: ארון של מתכת עשו לו מצרים וקבעוהו בנילוס הנהר, כדי שיתברכו מימיו. הלך משה ועמד על שפת נילוס, אמר לו: יוסף, יוסף, הגיע העת שנשבע הקדוש ברוך הוא שאני גואל אתכם, והגיעה השבועה שהשבעת את ישראל, אם אתה מראה עצמך - מוטב, אם לאו - הרי אנו מנוקין משבועתך, מיד צף ארונו של יוסף.

"ותיטיב הכנור ותנגן ותאמר בנועם דבריה: "יוסף דור' חי הוא וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ולא מת'... וישמע יעקב את דבריה ויערב לו... ותבוא השמחה בלב יעקב מנועם דבריה ותהי עליו רוח אלהים, וידע כי כל דבריה נכונה... ויברך יעקב את שרח ויאמר אליה: "ביתי, אל ימשול מוות בך עד עולם כי החיית את רוחי" (ספר הישר, ויגש).

איזו בת (נכדה), איזו בת	***Yeq lebneya , yeq lebneya***
הארת לי את עיניי	***Dawiti ly A'yneya***
תכנסי לגן-עדן בעודך בחיים	***Toudkhole Gan-Eden h'aya***

ב-"הספר הישר" אנו קוראים ש-סרח קיבלה את הברכה מסבא יעקוב לאחר שהודיעה לו ש"בנו יוסף חי".

חייה הארוכים של סרח-בת-אשר היו בסיס להרבה אגדות-עממיות, ואחת מהן קושרת אותה לבית הכנסת האגדי של האי ג'רבה שבדרום תוניסיה, שהקהילה שלה שומרת בקנאות אירועים מהעבר, קהילה זו מהווה היום כ-90% מיהדות תוניסיה. שמנתה בשנות ה-50 מעל מאה אלף איש

יהודי נרבה בלבושם המסורתי

אנו מוצאים ברכת יעקוב זו בפזמון של השיר, בערבית יהודית-תוניסאית על ה-ג,ריבה של ג'רבה.

השיר העממי הזה, מוגש כאן בביצועה של אתי אנקרי, זמרת ממוצא תוניסאי

https://www.youtube.com/watch?v=kYEWBMnoUUI&t=5s

המסורת המקומית מייחסת בית כנסת זה לתקופת חורבן בית ראשון ע"י נבוכדנצר, הכהנים ששרתו במקדש, מלטו נפשם ולקחו עימם פריטים ממנו (גרסה אחת אומרת אבנים, אחרת מדברת על אחת מדלתות המקדש). הם הפליגו כנראה בספינות פניקיות, שהקימו מושבות באיפריקיה, וירדו באי בדרומה של תוניסיה, האי ג רבה, שנראה להם פורה ומתאים

בבית הכנסת הראשון שהם בונים הניחו את הפריט שהביאו איתם מבית המקדש שנחרב. זה הוסיף לו הילה של קדושה ומופלאות בקרב יהודי איפריקיה.

סיפור הקושר את שרח בת אשר ל-אי, מספר על "אשה יפה" וזרה , שאף אחד לא ידוע מאפוא באה, קבעה יום אחד את משכנה ליד המקום הקדוש ותושבי האי אמרו שהייתה עוסקת.בדברים שנראו משונים, ולכן קראו לה ("הג,ריבה". (הזרה, המשונה, המופלאה.

מספרים שיום אחד, ביתה עלה באש, כשבאו לעזור, ראו שהגבירה המיסתורית, לא נפגעה כלל, בתוך הבית השרוף . ראו את הנס שקרה כאן, חיפשו במקורות ומצאו שרק פעם אחת קרתה תופעה על-טבעית לאישה. זו הייתה סרח בת אשר, נראה שהיו בטוחים שהאישה הזרה הזו היא בת-אשר שבחרה לבקר את בית הכנסת שלהם בגלל קדושתו , וקראו למקום בכינוי שנתנו ל"אישה הזרה" שהייתה בעצם אשה קדושה ומופלאה, ה" גריבה". עם הזמן התגייסו משוררים ומלחינים להרבות בשירי שבח ל-סרח בת אשר, שבאה לאי שלהם.

נוסיף כאן עוד כמה פרקים מהשיר העממי הנפלא. המושר ע:י אתי אנקרי בערבית יהורית-תוניסאית עם תרגום לעברית.

היהודים ברחבי איפריקיה (לוב, תוניסיה ומזרח אלגיריה) שמעו על קדושתו של בית הכגסת הג,ריבה של ג רבה ובאו בהמונהם לחוות את קדושת המקום. ואז היה צורך להוסיף למקום, מבנה שיענה לצורכי האירוח של עולי-רגל רבים.

נוסיף כאן עוד כמה תמונות מהמתחם.

<u>הכניסה של "אל-ג ריבה" של גרבה:</u>

<u>בנין הקבלה והארוח</u>

שירים וריקודים

האולם הגדול של ה-ג,ריבה

בית הכנסת הפנימי עם ה- 7 ההיכלות

נשים מדליקות נרות

וכותבות ל-ג,ריבה, בקשות על בצה

וגברים מקבלים "ברכה" מהמארח

הביקור מתקיים בכל ימות השנה , אבל היום המיוחד לעליה לרגל הוא בין יום ההילולה של רבי מאיר בעל הנס ((כ"ט בעומר) ליום ההילולה של רבי שמעון בר יוחאי (ל"ג בעומר

עולים לרגל באים היום בעיקר: מישראל, מצרפת ומתפוצות אחרות. היום מדיניות תוניסיה מאוד פרו-פלסטינית, אך המטבע הזר שעליות לרגל אלה מכניסות, מתגבר על השנאה שלהם